

Tárgy: Építész névfeltüntési joga

Ügyszám: SzJSzT-24/21.

A megkereső által feltett kérdés:

1. Állapítsa meg a szakértő, hogy a

i. Honlap 1

ii. Honlap 2

iii. Honlap 3

iv. Folyóirat online (Honlap 4) és nyomtatott folyóirat 2020/3 számában megjelent közleményekben az I. rendű alperes nevének feltüntetése az építész szakma szabályainak, valamint a közlemény terjedelmének és jellegének megfelelően [Szjt. 12. § (1) bekezdés] megtörtént-e, figyelemmel arra, hogy

a) az I. r. alperes nevét nem Építész 1., Építész 2. és Építész 3. „felelős építész tervezők” neve mellett, velük egy sorban tüntették fel, továbbá

b) az I. r. alperes nevét a „projektvezető építész”, illetve az „építész projektvezető” címmel látták el.

2. A szakértő a fenti kérdés megválaszolása keretében válaszolja meg az alperesnek a 24. számú beadványában feltett kérdéseit is:

1) Megfelel-e a szerzői névfeltüntetés általános szerzői jogi gyakorlatának, ha a szerzőtársak neve nem egymáshoz kapcsolódóan - közvetlenül egymás mellett vagy esetleg közvetlenül egymás alatt - kerül feltüntetésre egy művön, illetve a művel kapcsolatban, hanem valamelyik szerzőtárs neve, a többi szerzőtársétól különválasztva, más tevékenységet végző személyek nevei között szerepel? Eltérnek-e az építészeti szerzői művekkel kapcsolatos szerzőtársi névfeltüntetés szabályai az általános szerzői jogi gyakorlattól?

2) Az A/211-A/2/5 szám alatt csatolt cikkekben a felvezető projektinformációk és a stáblisták megtekintése alapján meg lehet-e állapítani, hogy Építész 4., Építész 3., Építész 2. és Építész 1. egyenlő arány szerinti szerzőtársa? Továbbá, az A/5-A/8 alatt csatolt dokumentumokat is figyelembe véve a Építész 4. nevének feltüntetése mellett szereplő „projektvezető építész”, illetve „építész projektvezető” kifejezések megfelelően jelölik-e Építész 4-et mint a perbeli Oktatási épület vezető építész tervezőjét?

TÉNYÁLLÁS

Az eljárás tárgya az alábbiakban foglalható össze:

A felperes mint generáltervező megbízta Építész 4-et az egyetem Engedélyezési tervével kapcsolatban, az oktatási épület alaprajzai és homlokzati építészeti kialakításának tervezésével, valamint a Kampusz többi épületével kapcsolatos építészeti konzultációs szolgáltatás nyújtásával. A felek által kötött építész tervezői szerződés szerint Építész 4. feladata a felperes által kidolgozott vázlattervek továbbtervezése. A szerződés rögzíti azt is, hogy az építészeti terveken a felperest „felelős tervezőként”, Építész 4-et pedig az oktatási épülettel kapcsolatban „vezető építész tervezőként”, a Kampusz további épületeivel kapcsolatban pedig „tervező építész konzulensként” tüntetik fel.

A vita a felek között az oktatási épületről megjelent szakirodalmi közleményekkel kapcsolatban alakult ki. Ezek Építész 4-et projektvezető építésszakként tüntetik fel, a felperest generáltervezőként, a felperes építészeit (Építész 1, 2 és 3) pedig felelős építész tervezőként.

Építész 4. szerint ez az elnevezés nem tükrözi azt, hogy ő tervezőként is részt vett az épület terveinek megalkotásában, és ezért megsértették szerzői jogait, azon belül is a névfeltüntetéshez való jogát.

ELŐZETES MEGÁLLAPÍTÁSOK

Az eljáró tanács a kapott iratokat és hivatkozásokat áttekintve megállapítja, hogy szakvéleményének kialakításához ez elegendő.

Az eljáró tanács a feltett kérdések és a benyújtott iratok alapján alakította ki a szakértői véleményt, a tények megállapítására nem végez külön bizonyítást.¹

AZ ELJÁRÓ TANÁCS SZAKVÉLEMÉNYE

Az eljáró tanács az alábbiak szerint válaszolja meg a kérdéseket:

1. Állapítsa meg a szakértő, hogy a

i. Honlap 1
ii. Honlap 2
iii. Honlap 3
iv. Folyóirat online (Honlap 4) és nyomtatott folyóirat 2020/3 számában megjelent közleményekben Építész 4. nevének feltüntetése az építész szakma szabályainak, valamint a közlemény terjedelmének és jellegének megfelelően [Szjt. 12. § (1) bekezdés] megtörtént-e, figyelemmel arra, hogy

a) Építész 4. nevét nem Építész 1., Építész 2. és Építész 3. „felelős építész tervezők” neve mellett, velük egy sorban tüntették fel, továbbá

b) Építész 4. nevét a „projektvezető építész”, illetve az „építész projektvezető” címmel látták el.

A Szakértő Testület megállapítja, hogy a fent idézett közleményekben Építész 4 nevének feltüntetése, mint „projektvezető építész”, illetve „építész projektvezető” az építészsakma szabályainak és a közlemény terjedelmének és jellegének megfelelően történt.

A szerzői jogról szóló LXXVI. törvény (a továbbiakban: az Szjt.) 12. §-ának (1) bekezdése szerint a szerzőt megilleti a jog, hogy művén és a művére vonatkozó közleményen - a közlemény terjedelmétől és jellegétől függően - szerzőként feltüntessék. A szerzőt a mű részletének átvétele, idézése vagy ismertetése esetén is meg kell jelölni. A szerző a neve feltüntetéséhez való jogot a felhasználás jellegétől függően, ahhoz igazodó módon gyakorolhatja.

Az Szjt. tervezőkre vonatkozó speciális névfeltüntetési szabálya a fenti általános rendelkezést tovább pontosítja: „[a] tervezőnek joga van meghatározni, hogy az épületen vagy a műszaki létesítményen a nevét és a tervezés idejét hol és hogyan tüntessék fel. E jogát azonban csak a tulajdonos, illetve a használó vagy az üzemeltető jogainak és törvényes érdekeinek indokolatlan vagy aránytalan sérelme nélkül gyakorolhatja.” [Szjt. 67. § (2) bek.]

¹ 156/1999. (XI. 3.) Korm. rendelet a Szerzői Jogi Szakértő Testület szervezetéről és működéséről (R.) 8.§ (1) bek.

Az építészeti alkotás és annak terve, valamint az épületegyüttes terve - a felek között nem vitatottan – szerzői jogi védelem alatt áll [ld. Szjt. 1. § (2) bek. k) pontja]. Annak megalkotóját tehát az Szjt. fenti rendelkezései alapján és keretei között megilleti a névfeltüntetés joga. A felek között nem volt vita tekintetben sem, hogy Építész 4. által megalkotott tervek egyéni, eredeti jelleggel rendelkeznek, ez nem is volt a megkeresés tárgya. Az eljáró tanács ezért ezt a kérdést nem vizsgálta, szakvéleménye kialakításánál feltételezte, hogy úgy az Iroda építészei, mint Építész 4. tervei is szerzői jogi védelem alatt állnak.

A fenti kérdés megválaszolásánál tehát a Törvényszék azt kérdezte az eljáró tanácstól, hogy az építész szakma szabályai szerint Építész 4. nevét a „Felelős építész tervezők” nevével egy sorban kellett volna-e feltüntetni, illetve, hogy a „Projektvezető építész” kifejezés tükrözi-e Építész 4. tervezői szellemi tevékenységét.

Az eljáró tanács megállapítja, hogy a választát elsősorban a szakmai gyakorlatra alapítja.

Az épített környezet alakításáról és védelméről szóló 1997. évi LXXVIII. törvény (Étv.) 33. §-a rendelkezik arról, hogy egy tervező miért tartozik felelősséggel. A tervező felelős:

- a) az általa készített építészeti-műszaki dokumentáció (ideértve a kivitelezési dokumentációt is)
- aa) műszaki tartalmának szakszerűségéért,
- ab) valós állapotnak megfelelő tartalmáért,
- ac) építészeti minőségéért, a tervezéssel érintett védett építészeti és természeti örökség megóvásáért,
- b)
- c) az építészeti-műszaki dokumentáció készítésében (részben vagy folyamatosan) részt vevő, a tervezői feladat szakmai tartalmának megfelelő szakismerettel és jogosultsággal rendelkező szakági tervezők kiválasztásáért,
- d) a szakági tervezők közötti egyeztetések koordinálásáért, terveik összehangolásáért.

A felelős tervező fogalmát sem a törvény, sem vonatkozó egyéb jogszabályok nem határozzák meg. Ebből az következik, hogy az a felelős tervező, akit a fenti felelősség ténylegesen terhel.

Az eljáró tanács megjegyzi, hogy gyakori az építészeti szakmában, különösen a kérdéses projekthez hasonló nagyszabású projekteknél, hogy a felelős tervező elsősorban kapacitáshiány miatt további tervezőket bíz meg bizonyos részfeladatok ellátásával. A felelősség kérdését ilyen esetben a felek megállapodásukban rendezhetik.

A szakmai gyakorlat bemutatása körében az eljáró tanács utal a Magyar Építész Kamara Etikai-fegyelmi szabályzatának („MÉK EFSZ”) II. rész 15. § vonatkozó rendelkezéseire:

- (1) Az építészeti alkotás, - amelybe beletartozik a terv, és a terv alapján megvalósult épület, a tervezője (tervezőinek) szellemi terméke. Az építészeti tervdokumentáció jogszerű aláírója – bármilyen tervezési konstrukció esetén – a felelős tervező, aki egyedül vagy tervezőtársi viszonyban a tervet megalkotta.
- (2) Az építészeti tervdokumentáción - a vonatkozó jogszabály szerint - fel kell tüntetni valamennyi felelős tervező, tervezőtárs, szakági társtervező, valamint, a jogosultságok és kötelezettségek szempontjából mértékadó munkatárs nevét és a tervezésben viselt szerepét.

Az eljáró tanács az iratokból, elsősorban a felek szerződéséből és az Oktatási Épületre vonatkozó „Kiviteli Terv” aláírólapjából azt állapította meg, hogy az építészeti tervekért a Felperes építészei,

(Építész 1., 2. és 3.) , míg Építész 4. építész tervezőként működött közre. Ezért nem felelne meg a valóságnak, ha a neve a „Felelős építész tervezők” között szerepelne. Az építészszerzői gyakorlat az, hogy a különböző egymástól elkülöníthető tervezői funkciókat egymástól elkülönítve tüntetik fel. Az eljáró tanács álláspontja szerint ez a gyakorlat nem sérti az Szjt. 12. §-ában szabályozott névfeltüntetési jogot.

A „projektvezető építész” kifejezés kizárólag szakmai fogalom, ennek jogszabályi háttere nincs. Az építészeti szakmában ezzel a kifejezéssel olyan építészt illetnek, aki tervezési és koordinációs feladatokat is ellát. A projektvezető építész elkészíti az építészeti terveket, az építészeti munkákat vezeti, összefoglalja, irányítja. A „projektvezető építész” kifejezés az eljáró tanács megítélése szerint a szakmai szabályok szerint hűen tükrözi Építész 4. által végzett munkát és lefedi a szerzői jogi szempontból releváns tervezési munkát is. A tervezési szerződés 1. pontja szerint ugyanis a felek „az oktatási épület alaprajzai és homlokzati építészeti kialakításának tervezésére, valamint a Kampusz többi épületével kapcsolatos építészeti konzultációs szolgáltatás nyújtására” kötöttek szerződést.

A fentiek fenntartásával az eljáró tanács megjegyzi azonban, hogy a felek közötti szerződés a fentiektől eltérően úgy rendelkezett, hogy Építész 4-et az oktatási épülettel kapcsolatban „vezető építész tervezőként” tüntetik fel. Ennek megítélése, hogy ez hogyan hat ki a fenti általános szakmai szokásokon túl a felek viszonyára, túlterjeszkedik az eljáró tanács kompetenciáján. Az eljáró tanács megjegyzi, hogy az Szjt. 67. § (2) bekezdésében szabályozott lehetőség, hogy a tervezőnek joga van meghatározni, hogy az épületen vagy a műszaki létesítményen a nevét hogyan tüntessék fel, magára az épületre korlátozódik és nem terjed ki az Szjt. 12. §-ában szabályozott általános szabályokra, ami lefedi a műre vonatkozó közleményeket is.

Összefoglalva megállapítható, hogy az építész szakma szabályai szerint a „projektvezető építész” és a „építész projektvezető” kifejezi, hogy Építész 4. tervezési munkát (is) végzett, az elnevezés azonban nem egyezik meg a felek által megállapodott „vezető építész tervező” kifejezéssel.

2.1. Megfelel-e a szerzői névfeltüntetés általános szerzői jogi gyakorlatának, ha a szerzőtársak neve nem egymáshoz kapcsolódóan - közvetlenül egymás mellett vagy esetleg közvetlenül egymás alatt - kerül feltüntetésre egy művön, illetve a művel kapcsolatban, hanem valamelyik szerzőtárs neve, a többi szerzőtársétól különválasztva, más tevékenységet végző személyek nevei között szerepel? Eltérnek-e az építészeti szerzői művekkel kapcsolatos szerzőtársi névfeltüntetés szabályai az általános szerzői jogi gyakorlattól?

Az Szjt. 12. § (1) bekezdés 3. mondata értelmében „[a] szerző a neve feltüntetéséhez való jogot a felhasználás jellegétől függően, ahhoz igazodó módon gyakorolhatja.” Ez a törvényi kifejeződése annak, hogy „[a] szerzői név műveken való feltüntetésének mikéntjére – műtípusonként és felhasználási módonként eltérő -, esetenként igen következetes gyakorlat alakult ki.”² Az Szjt. ezen rendelkezése a szerzői döntést korlátozza. Hasonlóan, a műre vonatkozó közlemény esetében is a „közlemény terjedelmétől és jellegétől függően” [Szjt. 12. § (1) bek. 1. mondat] kell a szerző nevét feltüntetni. Ahogy arra az eljáró tanács az előző kérdés megválaszolásánál rámutatott, azon tervezők neve, akik felelős tervezőnek minősülnek a tervekkel kapcsolatban, ilyenként kerültek feltüntetésre. Nem felelne meg a valóságnak, ha itt tüntetnék fel annak a tervezőnek a nevét, aki a tervekért az Étv. értelmében felelősséggel nem tartozik. A hivatkozott közleményekben azonban a többi tervező neve is feltüntetésre került tervezői minőségükben is. A névfeltüntetés tehát az eljáró tanács szerint megfelelt az Szjt. 12. §-nak tekintetben, hogy az a közlemény terjedelmével és jellegével összhangban a szakmai szokásoknak megfelelően történt.

² Gyertyánfy Péter (szerk.): Nagykomentár a szerzői joghoz, Wolters Kluwer, Budapest 2014, p. 134.

2.2. Az A/2/1-A/2/5 szám alatt csatolt cikkekben a felvezető projektinformációk és a stáblisták megtekintése alapján meg lehet-e állapítani, hogy Építész 1., 2., 3. és 4., egyenlő arány szerinti szerzőtársa? Továbbá, az A/5-A/8 alatt csatolt dokumentumokat is figyelembe véve a Építész 4. nevének feltüntetése mellett szereplő „projektvezető építész”, illetve „építész projektvezető” kifejezések megfelelően jelölik-e Építész 4-et, mint a perbeli Oktatási épület vezető építész tervezőjét?

Az A/2/1-A/2/5 szám alatt csatolt cikkekben a felvezető projektinformációk és a stáblisták megtekintése alapján nem állapítható meg, hogy Építész 1., 2., 3. és 4. egyenlő arány szerinti szerzőtársak. Az eljáró tanács megjegyzi, hogy a négy építész szerzőségi aránya a csatolt iratokból nem állapítható meg. A közlemények a szerzőségi arányra nem utalnak, így azokból sem az nem állapítható meg, hogy az építészek egyenlő arány szerinti szerzőtársak, sem ennek ellenkezője.

A „projektvezető építész”, „építész projektvezető” és „vezető építész tervező” fogalmakkal kapcsolatban az eljáró tanács utal az 1. kérdésre adott válaszára, ott ezt részletesen kifejtették. Az A/5-A/8 alatt csatolt dokumentumok az eljáró tanács fenti álláspontját megerősítik.

3. A szakértőnek az ügy megítélésével kapcsolatos egyéb megállapításai.

Az eljáró tanácsnak nincsenek egyéb megállapításai.

Budapest, 2021. szeptember 16.

Dr. Győri Erzsébet
a tanács elnöke sk.

Dr. Lendvai Zsófia
a tanács előadó tagja sk.

Vadász Bence
a tanács szavazó tagja sk.